

KAPITTEL 1

Kulturskolens mange samarbeidskonstellasjoner som verdidrevne sammenvevde avhengighetsrelasjoner

Anne Berit Emstad

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Elin Angelo

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Abstract: This chapter explores the collaborative constellations that Kulturskolen has in its own municipalities, and how these collaborations are experienced by Kulturskolen's leaders and owners. The purpose of the chapter is to contribute to more thorough understanding of *who* Kulturskolen collaborates with and the *intentions behind* these collaborations. The study adds to the field of Kulturskolen-related research in expanding the focus on collaboration to include not only schools, kindergartens and cultural organizations, but also health services, local associations, businesses and all other partners in the municipality. The data material for the chapter is comments and free text answers made by leaders and local municipal authorities (school owners) from two nationwide surveys in Norway conducted in 2018. The study is designed as a grounded theory study, where the analysis and theory development are operationalized through constant comparison and synthesizing of the data material (Strauss & Corbin, 1990). Through this approach and inspired by the theory of resource dependence (Aldrich & Pfeffer, 1976; Pfeffer & Salancik, 1978), we recapitulate the developed insights about Kulturskolen's local collaborations as *the theory about value-based intertwined dependency relations* (VSA in Norwegian). VSA describes Kulturskolen's wide range of partners as relations that are both interweaved and interdependent and illustrates the distinctions between

Sitering av dette kapittelet: Emstad, A. B., & Angelo, E. (2021). Kulturskolens mange samarbeidskonstellasjoner som verdidrevne sammenvevde avhengighetsrelasjoner. I B.-T. Bandlien, I. O. Olaussen, M.-A. Letnes & E. Angelo (Red.), *MusPed:Research: Bd. 3. Utdanning i kunstfag: Samarbeid, kvalitet og spenninger* (Kap. 1, s. 19–47). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.152.ch1>

Lisens: CC-BY 4.0

original intentions for collaboration and intentions brought about through these relationships as intangible and seamlessly enlaced.

Keywords: Kulturskole, cooperation, interdependent relationships, collaborative constellations

Kulturskolens samfunnsoppdrag er forankret i Opplæringslovens paragraf § 13-6, som sier at;

Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet ellers. (Opplæringsloven, 1998)

Denne paragrafen understreker samarbeid som sentralt for og i kulturskolene, og knytter dette samarbeidet til skoleverk, kulturlivet og eventuelt også andre kommuner. Norsk kulturskoleråd publiserte i 2016 en ny rammeplan, som mange av landets kommuner har forpliktet seg til å følge (Norsk kulturskoleråd, 2016). I rammeplanen står det at kulturskolens formål (1.3) foruten å gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til alle barn og unge som ønsker det, er at kulturskolen også skal «være et lokalt ressurscenter og en samarbeidende aktør i grunnopplæringa og kulturlivet i den enkelte kommune.»

I kunnskapsgrunnlaget om kulturskolen i Norge, *Kultur + skole = sant* (Berge et al., 2019) presenteres et utstrakt samarbeid med ulike aktører i kommune Norge. Blant annet med skoler og barnehager, med lærerutdanninger og høyere kunstfaglige utdanninger, med sykehjem, helsestasjoner, flyktningetjenesten, ungdomssentre og andre aktører innenfor helsesektor, med kirken og ikke minst med et mangfold av lokale og regionale kulturaktører som korps, kor, teatre, opera, spel, kunstforeninger, biblioteker, bygdelag, festivaler, ungdommens kulturmonstring (UKM), den kulturelle skolesekken (DKS) mm. Kunnskapsgrunnlaget konkluderer med at disse samarbeidene preger kulturskolene, og er med på å forme kulturskolenes ulike profiler og idealer i kommunene. Vår forskningsgjennomgang peker mot at kulturskolens mangold av samarbeidskonstellasjoner er et underforsket tema. I dette kapitlet undersøker vi derfor disse samarbeidene nærmere, med hensikt om å generere en teori om hva slags

samarbeider som foregår og hvilke hensikter disse har. Vi har avgrenset studien til å undersøke samarbeid innad i kommunene, og inkluderer ikke interkommunalt samarbeid. Kapitlets gir med dette et utgangspunkt for å forstå hvorfor kulturskolen er i de ulike samarbeidene de er i – og med det; hvordan de ulike samarbeidene former dette skoleslaget i den enkelte kommune. Følgende problemstilling leder diskusjonene i kapitlet: *Hvilke intensjoner ligger til grunn for kulturskolens samarbeidskonstellasjoner?* Denne problemstillingen er operasjonalisert gjennom de to forsknings-spørsmålene: (1) Hvem samarbeider kulturskolen med? og (2) Hvorfor samarbeides det med hver av disse samarbeidspartnerne?

Kapitlet har fire deler. I første del presenteres tidligere forskning om kulturskole, og det påpekes hvordan denne studien er et bidrag til eksisterende kunnskap. I andre del presenteres studiens forskningsdesign, datamateriale (survey og feltarbeid) fra den landsomfattende studien om kulturskolen gjennomført av Telemarksforskning og NTNU i 2018 (Berge et al., 2019), og Grounded Theory som analytisk tilnærming. I tredje del presenteres analysene, mens vi i fjerde del presenterer vår Grounded theory om kulturskolens samarbeidskonstellasjoner. Avslutningsvis påpeker vi hva slags betydning denne studien kan ha for videre diskusjon om kulturskolen, knyttet til skoleslagets plassering i kommunale og statlige strukturer i relasjon til sine utstrakte og ulikeartede samarbeidskonstellasjoner.

Tidligere forskning

Tidligere forskning om kulturskolen har et betydelig musikkfaglig tyngdepunkt, med fokus på faglige problemstillinger som for eksempel forholdet mellom dybde og bredde, satsning på talenter versus satsning for alle, repertoarvalg i kulturskolens musikkundervisning, musikk lærerutdanning og musikk læreridentitet samt forholdet mellom grunnskolens- og kulturskolens musikkfag (Aglen, 2018; Aglen & Karlsen, 2017; Angelo et al., 2017; Björk, 2016; Ellefsen, 2017; Ellefsen & Karlsen, 2019; Holst, 2014; Holmberg, 2010; Jordhus-Lier, 2018; Jordhus-Lier et al., 2021; Kuuse et al., 2016; Rostvall & West, 2003; Rønningen et al., 2019; Stabell & Jordhus-Lier, 2017; Sæther et al., 2017; Tivenius, 2008; Waagen, 2015; Westby, 2017). Tilfanget av kulturskolerelatert forskning fra andre kunstfaglige områder

enn musikk har økt fra ca. 2010 og fremover, først og fremst fra bildekunstheltet (Letnes, 2020; Widén, 2016; Frisch, 2010; Ulrichsen 2017, 2018), men også fra teater og dramafaglige perspektiver (Østern, 2017; Grip et al., 2019; Einarsson, 2019; Østern, 2014). Fra 2013 synes det også å være et øk forskningsinteresse for ledelse og policy i kulturskolefeltet, særlig i norsk og svensk sammenheng (Björk et al., 2018; Emstad & Angelo, 2018; Angelo & Emstad, 2017; Emstad & Angelo, 2015; Tillborg, 2017; Oddane & Wennes, 2015). Siden 2012 finner vi også en betydelig interesse for samarbeid mellom kulturskole og grunnskole/barnehage i forskningsfeltet (se feks. Westby, 2017; Sæther, 2014; Angelo & Emstad, 2015, 2016, 2017, 2018; Brøske, 2017; Rønningen & Bjørnsrud 2017; Emstad & Angelo, 2017, 2018; Rønningen, 2017; Ulrichsen, 2018). Det finnes imidlertid så langt lite forskning gjort på mangfoldet av samarbeidspartnere som kulturskolen har, på hvilke intensjoner de ulike samarbeidene har, og på hva slags organisasjon som kommer til syne gjennom denne veven av samarbeider. Dette kapitlet er et bidrag til eksisterende studier gjennom et utvidet perspektiv på samarbeid som omfatter grunnskole og barnehage, men også aktører innenfor blant annet helsesektor, næringsliv, høgskoler og universiteter, lokale og regionale organisasjoner og lag, og gjennom å fokusere på intensjoner som omfatter undervisning, men også økonomi, helse, samfunnsbygging og syn på verdier som styrer beslutninger og handlinger. I tillegg er kapitlet et bidrag til eksisterende kunnskap gjennom en empirisk drevet analyse som til forskjell fra majoriteten av studier i dette feltet så langt verken er diskursivt eller profesjonsorientert. Gjennom det empirinære analysemetoden som Grounded theory er, og gjennom et utvidet fokus på samarbeid i kulturskolefeltet kan kapitlet være et bidrag til å videre tenkning om kulturskolens plass og funksjon i kommune Norge, og til videre arbeid innenfor organisasjonsutvikling i kommunene.

Forskningsdesign

Datamaterialet i studien er hentet fra to landsdekkende, nettbaserte surveyer som inngikk i arbeidet med å utvikle et kunnskapsgrunnlag for kulturskolen (Berge et al., 2019). Begge forfatterne av kapitlet deltok i arbeidet med dette kunnskapsgrunnlaget som ble skrevet på oppdrag

fra Utdanningsdirektoratet for å brukes i regjeringens arbeid med en ny stortingsmelding. De to surveyene rommet en rekke åpne svaralternativ, der respondentene kunne skrive utfyllende kommentarer rundt sine øvrige svar. I metodelitteraturen refereres det ofte til slike surveyer som omfatter både kvantitative og kvalitative data som *hybride surveyer* (De Leeuw, 2005). Begge surveyene ble gjennomført i 2018. Survey 1 ble sendt til alle landets kulturskoler og besvart av kulturskolens leder/ rektor/virksomhetsleder, eller i større kulturskoler også av kulturskolens ulike avdelingsledere. Til sammen ble surveyen sendt til 389 kulturskoler, og har en svarprosent på 63 % (245 kulturskoleledere). Survey 2 gikk ut til alle landets kulturskoleeiere, dvs. kommunen og ble besvart av rådmenn eller andre representanter fra kommunen. 229 kommuner besvarte surveyen for eier, noe som gir en svarprosent på til sammen 55 %. Dette er en høy svarprosent som tilsier at studien har et representativt grunnlag. Datamaterialet for dette kapitlet er informantenes svar og kommentarene innenfor temaet «Samarbeid med andre aktører» som var tema nr 3 i begge surveyene. Dette temaet hadde spørsmål innenfor gitte kategorier, med avkryssing muligheter, og hadde i tillegg et åpent spørsmål der svar ble gitt som fritekst. Dette åpne spørsmålet dreide seg om (i) hvorvidt kulturskolen hadde inngått samarbeid med andre kommunale kulturtilbud/-aktiviteter/-institusjoner, (ii) hvilke private kulturtilbud og/eller kulturinstitusjoner samarbeider kulturskolen med, og (iii) muligheter for å utdype erfaringer, fordeler og ulemper kulturskolen opplevde i samarbeid med barnehage, skole, SFO og andre partnere. I alt består vårt datamateriale på 35 sider med kommentarer som er gitt på tema 3 i begge surveyene.

Analytisk tilnærming i studien er inspirert av Grounded Theory (GT), som har som mål å generere forklarende forslag som svarer til reelle fenomener. I denne studien er fenomenet vi studerer *samarbeid og intensjoner bak samarbeid i kulturskolen*, og vi benytter informantenes fritekstkommentarer for å utvikle ny kunnskap og teori om dette fenomenet. GT er en induktiv strategi for teoriutvikling, der hensikten er å bygge teori, ut fra datamaterialet, eller enn å bruke eksisterende teori for å undersøke og forstå (Strauss & Corbin, 1998). De analytiske prosedyrene i GT følger prosessen «konstant komparativ metode» (Glaser & Strauss, 1967).

Konstant komparativ metode søker å identifisere teoretiske likheter og forskjeller mellom oppfatningen til deltakende personer.

Surveyene som ble gjennomført i 2018 (Berge et al., 2019) hadde gitte svaralternativer og viste at ifølge kulturskolerektorenes er 86 % av samarbeidet knyttet til kommunale aktører, 40 % til frivillige aktører, 40 % til offentlige aktører, 23 % til lokalt næringsliv, og kun 4 % av kulturskolene har ingen slike samarbeider. Gjennomgangen av alle kommentarer som er gitt i surveyene, av både skoleeier og kulturskolene, skapte et behov for å nyansere kategoriene som er brukt i surveyene. Vi kom frem til syv kategorier basert på alle de ulike eksemplene som var listet opp. Disse var kategoriene var: utdanning (grunntdanning og høyere utdanning), kulturliv (det frivillige kulturliv og det profesjonelle kulturliv), kultur-institusjoner, offentlige etater, statlige ordninger, lokalt næringsliv og frivillige lag og foreninger (se tabell 3 i resultatdelen av kapitlet som gir oversikt med eksempler).

Deretter, i en åpen kodingsfase, kodet vi alle kommentarer som beskrev hensikten med samarbeidene. I denne åpne kodingsfasen ble data brutt ned, og vi undersøkte, sammenlignet, identifiserte konsepter og kategoriserte data (Strauss & Corbin, 1998). Tabell 1 viser et utdrag av analysen med åpen koding og hvordan kodene ble utledet til kategorier som beskrev hva samarbeidet var sentrert mot. Vi endte opp med seks kategorier som beskrev hva samarbeidet var sentrert mot;

- (i) Organisasjonssentrert (Organisering, Økonomi og rekruttering),
- (ii) Elevsentrert, (iii) Faglig sentrert, (ix) Lærersentrert, (x) Lokalsamfunn sentrert, (xi) Menneske- og helsesentret (se tabell 1).

Tabell 1. Eksempel på åpen koding og kategorisering

Utsagn i survey	Åpen koding - hensikt	Kategori
Samarbeid med f.eks grunnskole gjør at vi når bredt ut til mange barn.	Når bredt ut til mange barn.	Elevsentrert
Setter barnet/ungdommen i sentrum	Barnet/ungdommen i sentrum	Elevsentrert
Barnehager og skoler gjør at vi treffer alle barn og unge.	Når ut til barn og unge Rekruttering	Elevsentrert Organisasjonssentrert
Positivt med samarbeid, og man får til mer når man samordner ressurser	Samordner ressurser	Organisasjonssentrert
Kulturskolene er navet i lokalt kulturliv	Et Nav i lokalt kulturliv Verdi	Lokalsamfunnssentrert

Tabell 2. Eksempel på analyseskjema

Organisasjons sentrert Organisering, Økonomi og rekruttering	Elevsentrert Eleven isentrum	Fagsentrert Faglig kvalitet	Lærer-sentrert	Lokalsamfunns sentrert	Menneske- og helse-sentrert
Å være synlig, å bygge omdømme, å nå alle barn, ressursutnyttelse, å bli tatt på alvor, større nedslagsfelt, bredere tilbud	Mange mestringsarenaer, Flere arenaer for opplevelse og utøving Samarbeid gir bedre tilbud for elevene	Bedre faglig kvalitet Flottere produksjoner	Spenning og variasjon Enklere hverdag, Bedre arbeidsmiljø	Tilby kurs og kompetanse Hjelper musik-korpset til bedre løsninger Kulturskolen tilbyr kompetanse til andre aktører Drahjelp til frivillige Sikrer et variert tilbud i kommunen	Samarbeid, tilbud til brukere med helse, psykisk helse, integrering, flyktningetjenesten – for å gi deres brukere en verdi, eller en kulturell tilhørighet
Bedre økonomi: deltestillinger og delte rom Kulturskolen selger kompetansen sin til korps, til bhg til skoler, til undervisning og kunstkurs, lærerutveksling.	Flere arenaer å øve seg på Elever og lærere får møte publikum				
Kulturskolen selger undervisningstid til skolen.	Solisterføring Motiverende for elevene				

I neste fase gjennomgikk vi alle utsagn på nytt, men nå ut fra kategoriene og subkategoriene som beskrev sentreringen av tema for samarbeidet. Målet i denne kodingsfasen var å fordype analysen for å forstå intensjonene som lå bak samarbeidene.

Etter denne runden med analyser slo vi sammen noen av kategorien, og endte opp med fire hovedkategorier som beskrev intensjonene med samarbeidet. De fire kategoriene er:

1. Organisasjonssentrerte intensjoner (organisering, økonomi og rekruttering og ivaretagelse av ansatte intern i kulturskolen)
2. Elevsentrerte intensjoner
3. Fagsentrerte intensjoner
4. Samfunn-helse orienterte intensjoner (sosial, fysisk og psykisk helse eksternt, for lokalsamfunnet)

Lærersentrert, som dreier seg om ivaretagelse av lærere, inngår i kategorien organisasjonssentrerte intensjoner, fordi denne ivaretagelsen er tett knyttet til opp til organisering, økonomi og rekruttering. Kategoriene menneske og helse relatert, og de kommentarene som sentreres mot lokalsamfunnet, har vi også slått sammen til en samfunn-helseorienterte intensjoner fordi også disse har nære relasjoner. Til slutt foretok vi en selektiv koding, som forbinder alle hovedkategoriene i en kjernekategori. Kjernekategori er et abstrakt nivå av analysen og forstås som det sentrale fenomenet som alle de andre kategoriene systematisk relaterer seg til (Strauss & Corbin, 1998). Vi betegnet denne kjernekategori *Verdidrevne sammenvevde avhengighetsrelasjoner* (VSA).

Teoretisk sensitivitet er et begrep i GT som referer til en personlig kvalitet hos forskeren, og som indikerer en bevissthet om spissfindigheter i betydningen av data. Dette vil si å analysere, forstå og gi mening til datamaterialet (Strauss & Corbin, 1990). Foruten profesjonelle og personlige erfaringer kan også litteratur være en kilde til teoretisk sensitivitet (Strauss & Corbin, 1998). Postholm og Jacobsen (2018, s. 142) sier at sensitiviteten hjelper forskeren til å se forskningssituasjonen og datamaterialet på nye måter og til å utforske mulighetene i datamaterialet til å utvikle en teori. I denne siste delen av analysen benyttet vi begreper fra litteratur

om ressursavhengighet (Aldrich & Pfeffer, 1976) og verdibasert ledelse (Kirkhaug, 2013) som grunnlag for å utlede ny kunnskap og forståelse om kulturskolens samarbeidskonstellasjoner. Vi vil i det videre først besvare det første forskningsspørsmålet: *Hvem* samarbeider kulturskolen med? Deretter presenterer vi analysene som omhandler det andre forskningsspørsmålet: *Hvorfor* samarbeider kulturskolen med hver av de ulike samarbeidspartnerne? Til sammen gir dette grunnlag for å kunne diskutere hovedproblemstillingen: Hvilke intensjoner ligger til grunn for kulturskolens samarbeidskonstellasjoner som bidrar til å utvikle kunnskap som vi betegner teorien om VSA?

Hvem samarbeider kulturskolen med?

I vårt første forskningsspørsmål spør vi hvem kulturskolene samarbeider med? Vi har valgt å presentere dette i en tabell (tabell 3) for å kunne gi et bilde av det store mangfoldet og variasjonen som finnes. Det er stor variasjon fra kommune til kommune hvor utstrakte samarbeidene er, og hvor mange aktører som inngår i disse. Ut fra kommentarene som er gitt i surveyen kommer det frem at noen av kulturskolene har samarbeid med mange av aktørene som fremkommer i tabell 3, mens andre har samarbeid med bare et fåtall. Det som er gjennomgående, er at de aller fleste samarbeider med andre aktører innen utdanningsfeltet, det vil si barnehager, grunnskoler, videregående skoler og noen også med høyskoler og universiteter i egen kommune. Det er også gjennomgående at mange samarbeider med korps og kor. Utover dette er det stor variasjon, som tabell 3 viser.

Hva er intensjonen med de ulike samarbeidskonstellasjonene?

I forskningsspørsmål 2 spør vi om intensjonene som ligger til grunn for samarbeidet. Med utgangspunkt i de fire kategoriene for intensjoner, vil vi her presentere analysene av datamaterialet. Hensikten med denne analysen er å fordype forståelsene av hvilke intensjoner som ligger til grunn for samarbeidet.

Tabell 3. Samarbeidspartnere kategorisert

Utdanning - Grunnutdanning, videregående opplæring, universiteter og høyskoler	Grunnskole, SFO (skole-fritidsordning), barnehage, videregående skole, voksen-opplæring, folkehøyskole, universitet, høyskoler, vitensenter, språksenter
Kulturliv - Det frivillige kulturliv - Det profesjonelle kulturliv	Husflidslag, trekkspillklubb, folkemusikklag, korps (både skolekorps, voksenkorps og profesjonelle korps, symfoniorkester, kor (for barn og voksne) Spellemannslag, opera, private dansestudio, husflidslag, teatergrupper, jazzklubb, kunstforening, ungdomsklubb, idrettsforening, kultursenter, festivaler og andre arrangementer, messer, Dextra Musica, Freelancere, museum, fritidsklubb, teater, festspill, Den Unge Scene (DUS - ungdomsteater), private ressurspersoner (teaterpedagog, musikere, musikkterapeuter, lokale kunstnerresidenser, lokalkunstnere annet)
Kulturinstitusjoner	Kirke, kirkelig fellestråd, museer, kino, bibliotek, kulturhus, opera, 17. mai-komite,
Offentlige tilbud og etater	NAV, omsorgsboliger, helsestasjon, familiesentre, utekontakt, fylkeskommune, sykehjem, dagsenter for psykisk utviklingshemmede, SLT-koordinator (samordning av lokale rus og kriminalitetsforebyggende tiltak), barnevern, flyktningetjeneste, enhet for innvandring og integrering, regionråd, musikkråd, kulturskole-råd, eldrehjem, helsehus, kommunestyre, kulturkontor, utekontakt, PU-tjenesten (psykisk utviklingshemmede), helsetun, voksenopplæring, pleie og omsorg, boaktivitet og miljøtjeneste for personer med funksjonsnedsettelse, helsesøster, språksenter
Statlig initierte ordninger	Den kulturelle skolesekken (DKS), Ungdommens kulturmønstring (UKM); Kulturelle spaserstokken, kulturell ryggsekk, (FYSAK) fysisk aktivitetstilbud,
Lokalt næringsliv	Butikk, avis, kafe, bank, forsikring, konsulentfirmaer
Frivillige lag og foreninger	Grendelag, Lions Club, motorklubb, bygdelag, frivillighetssentral, jeger og fisk, speider, 4H

Organisasjonssentrerte intensjoner

Organisasjonssentrerte intensjoner er i hovedsak relatert til organisering, økonomi og rekruttering. Intensjonene knyttes til et ønske om å gjøre organisasjonen (kulturskolen) synlig og å bygge et positivt omdømme, og spesifikt til følgende tre mål; (i) å forbedre kulturskolens handlingsrom gjennom en bedre ressursutnyttelse og økte inntekter, (ii) å rekruttere flere elever og å gi tilbud til flere barn og unge, og (iii) ivaretagelse av egne lærere

Samarbeidet med *utdanningssystemet* og med *kulturlivet* og *kulturinstitusjoner* (se tabell 3) gir særlig muligheter til å nå disse tre målene. Kulturskolens ansatte synes å være ettertraktede ressurser for disse samarbeidspartnerne, noe som kan gi kulturskolen økte inntekter gjennom salg av kompetanse til skoler, barnehager, korps, teater etc. som har behov for lærere og kursholdere. Empirien inneholder et stort antall eksempler på at kulturskolens lærere holder kunstkurs for ansatte i barnehagen, driver kompetanseheving for dirigenter i kor og korps eller at lærerne leies inn til arrangementer for å være instruktører, lydteknikere etc. Samarbeidet kan også gå motsatt vei, slik at kulturskolen kjøper lærerkrefter fra sine samarbeidspartnere innenfor utdanningssystemet og kulturlivet. For eksempel via utveksling og periodisk kjøp/salg av lærerkompetanse mellom kulturskolen og teater / kirker / barnehage / korps etc., eller gjennom at lærerne tilbys delte stillinger i kombinasjon mellom kulturskolen og aktører i utdannings- og kulturfeltet.

Gjennom dette samarbeidet utvikles noe som flere informanter beskriver som «vinn-vinn situasjoner». Dette forklares slik at lærerutveksling kan medføre større stillingsprosenter enn hva kulturskolen alene kan tilby, noe som kan bidra til at kulturskolen styrker sin rolle som en attraktiv arbeidsplass som rekrutterer dyktige ansatte. Følgende utsagn fra en kulturskolerektor gir et eksempel på denne tosidige effekten av samarbeidet:

Samarbeidsprosjektene er viktige for å lage større stillinger for kulturskolens lærere, og samarbeidspartnerne trenger kulturskolens kompetanse for å bedre kvaliteten på sine tilbud.

Samarbeid med organisatoriske intensjoner kan også dreie seg om lån og utlån, eller om felles-eie av lokale og utstyr. Gjennom å leie ut egne lokaler og utstyr til skole, barnehage og lokalt kulturliv generer kulturskolen inntekter. Empirien inneholder også mange eksempler på at kulturskolen og utdanningsaktører/kulturaktører har felles eie på lokaler og utstyr, noe som gir lavere utgifter for alle parter. For eksempel er dette lydutstyr, instrumenter, teaterrekvisitter og dansesaler.

Utdanningssystemet og *kulturlivet* og *kulturinstitusjoner* er videre sentrale rekrutterings-arenaer for kulturskolen. Rekruttering nevnes i 47 kommentarer, og det er i hovedsak barnehage, skole og SFO som betegnes

som vesentlige arenaer for å rekruttere elever til kulturskolen. Kulturskolen arrangerer rene rekrutteringskonserter og er synlig gjennom deltakelse og bistand i forestillinger på flere steder. Flere informanter nevner også at kulturskolen besøker skoler og foreldremøter, hver vår, for å fortelle om sine tilbud. Følgende utsagn er fra en skoleeier – og er et beskrivende eksempel for mange av svarene i surveyene:

Vi har en åpen dialog om kulturskolens tilbud, og barnehagene er gode på å rekruttere elever til oss. Vi bidrar også med programmering av gode kulturopplevelser til barnehagene gjennom DKS. Vi inviterer også barnehagene inn i kulturprosjekter. Fordelen er helt klar- de frem snakker oss og gir oss flere elever og vi får til fine samarbeid som øker mengden på kulturtilbud i kommunen.

Svært mange av kommentarene i surveyene viser til at skoler og barnehager gir kulturskolen muligheten til å nå ut til alle barn, og at det lokale kulturlivet og de lokale kulturinstitusjonene gir kulturskolen gode muligheter til å vise seg frem i lokalsamfunnet og bygge omdømme. Eksempel på en slik kommentar er: «Jobbe med å gjere kulturskulen sine tilbod kjend for dei yngste, få inn kulturskulen som del av dagen til flest mulig, lagar eit positivt omdømme av kulturskulen». Gjennom samarbeid med skole og barnehage kan kulturskolen gjøre seg kjent for potensielle elever i familier der foreldre og foresatte ikke selv har bakgrunn fra kulturskole, eller har aktiv tilknytning til kunst og kultur. Samtidig utgjør barnehager og skoler en viktig samarbeidspartner for organisering av undervisning, da dette kan gi muligheter for å kunne tilby undervisning på dagtid nært der elevene bor. Følgende kommentar fra en skoleeier er et eksempel på dette:

Ved at kulturskolen kan bruke skolens lokaler til undervisning kan kommunen tilby mange undervisningssteder over et stort geografisk område i byen, nært der elevene bor. I tillegg får man utnyttet kommunens lokaler. Dette er viktig både for rekruttering av elever, men også for å kunne tilby attraktive stillinger til kulturskolen lærere.

I et par av kommentarene i surveyene påpekes også utfordringer med samarbeidet som kulturskolen har med grunnskolen. Informantene her peker på at rammene og systemforståelsen er delvis ulik og motsetningsfull. Selv om samarbeidet i hovedsak påpekes som «spennende og

gir delvis gode resultat» (sitat fra surveyene), vises det til at kulturskolen kommer inn som en ny faktor i skole-hverdagen, og at ikke alle lærerne i skolen er begeistret for dette. En rektor sier at grunnskolelærere noen ganger opplever kulturskolens nærvær som «forstyrrende» fordi det gir utfordringer i forhold til strikte timeplaner i skolen.

Synlighet og *omdømmebygging* fremkommer gjennom analysen som to andre, sentrale begrunnelser for samarbeidene mellom kulturskole og utdanningsfeltet/kulturfeltet som omhandler organisasjonsbygging. Et viktig bidrag til synlighet og omdømmebygging er arrangementer der kulturskolens elever deltar på konserter og arrangementer med eksternt publikum. Dette peker mot at samarbeid med offentlige etater, lokalt næringsliv og frivillige lag og foreninger er sentralt for mange kulturskoler, fordi kulturskolen gjennom dette blir synlig og gjør organisasjonens mange aktiviteter tydelige for lokalsamfunnet og omverdenen. Dette påpekes i informantens svar som sentralt for å kunne rekruttere nye elever, og også for å generere inntekter gjennom salg av tjenester som kursing eller underholdningsinnslag. For eksempel gjennom å ta ansvar for Den kulturelle spaserstokken, UKM, DKS og Den kulturelle niste-pakken. Lokalt næringsliv påpekes i kommentarene også som en viktig økonomisk støttespiller for kulturskolen i flere kommuner, og gir lokale støttespillere til kulturskolens produksjoner og til innkjøp av utstyr.

Innen de organisasjonssentrerte intensjonene finner vi også intensjoner knyttet til lærernes arbeidssituasjon og ønsket om å kunne tilby attraktive stillinger. Det første er knyttet til et ønske om å tilrettelegge for et godt og utviklende arbeidsmiljø for lærere i kulturskolen. Det andre er at kulturskolen gjennom samarbeid kan tilby større stillingsandeler til lærerne, flere stillinger, og i større grad faste stillinger. Samarbeid med aktører innen utdanning, som for eksempel skole og barnehage, gir også muligheter for kulturskoleundervisning på dagtid, noe som trekkes frem som betydningsfullt for de ansattes familieliv, og dermed også for deres tilfredshet med arbeidssituasjonen. Det vises i fritekstsvarene også til at samarbeidet betyr økt variasjon som gir lærerne kulturskolen inspirasjon.

Flere stillinger påpekes også som betydningsfullt for kulturskolens muligheter til å gi elevene et bredere tilbud. Et sitat som samler de fleste av argumentene knyttet til stillingene, er det følgende:

Kulturskoleansatte arbeider i kombinasjonsstillinger kulturskole-skole, dvs. i undervisning i grunnskolen. Svært positivt – medfører at vi kan tilby større stillinger – et bedre integrert kulturskoletilbud.

Elevsentrerte intensjoner

De elevsentrerte begrunnelsene for samarbeid i informantenes svar handler først og fremst om mestring, motivasjon, tilhørighet og opplevelse. Mange av de ulike samarbeidsrelasjonene påpekes som å gi økte muligheter for elevene til å oppleve mestring. Elevens erfaring av å mestre noe fremstår i datamaterialet som en ressurs for å bygge trygge og sterke fundament i elevene som enkeltindivider, så vel som i fellesskapet mellom elever og samfunnet. Kommentarene som gis i surveyene uttrykker en tro på at elevene gjennom å oppleve mestring i kulturskolesammenheng også kan styrke elevens evner til å møte motgang i andre sammenhenger. Dette påpekes som særlig viktig for sårbare elever, og for elever som sliter eller faller utenfor på ulike områder.

Samarbeidet som kulturskolen har med det profesjonelle kulturlivet med sine utøvere, fremheves også som motiverende for elevene, fordi dette styrker den kunstneriske kvaliteten på konserter, forestillinger, utstillinger og aktiviteter. Det er likevel samarbeidets kvaliteter som handler om elevenes oppleving av mestring og deltakelse som fremheves mest i surveysvarene. Gjennom samarbeidet påpekes det at elevenes mestringsopplevelser styrkes fordi de får et annet publikum utover foreldre og medelever. Elevene får gjennom eksterne konserter og med støtte av dyktige utøvere møte et «ekte publikum» i opptredener som muliggjøres av samarbeidet med kommune, bibliotek, helseinstitusjoner, næringsliv, og andre aktører. Her eksemplifisert gjennom en rektors utsagn:

[Det er] Veldig bra for oss [kulturskolen] å møte et «ekte publikum». Elvene opplever det motiverende å være på arenaer der de møter andre publikummere enn foreldre/slekt/venner, som er de som ofte er de som kommer på den typiske «Kulturskoleforestillinga, – utstillinga».

De mange samarbeidspartnerne i lokalsamfunnet fremheves i fritekstsvarerne i surveyen som svært verdifullt fordi det gir et mangfold av arenaer til

at elevene kan oppleve mestring og motivasjon, både i gruppe og gjennom solistopptredener/utstillinger. Eksempler på slike opptredener er lokale kafeer, bibliotek, kommunestyremøter, eldresenter, frivillighetsentral, lokalt næringsliv, festivaler, samt tilstelninger i og rundt grunnskolen. Mestringsarenaene som opptredenene i lokalsamfunnet gir påpekes også som vesentlig for å styrke elevenes tilhørighet. Det å høre til og være del av noe større fremheves i surveyen som vesentlig. Samarbeidet kan «reduere utenforskap», skriver en av rektorene. Samarbeid med lokalt kulturliv, frivillige lag og foreninger påpekes videre som å kunne gi muligheter for mer utradisjonelle tilbud tilpasset barn og unge som faller utenfor. En av kommentarene fra surveyen til rektorene, er at kulturskolen er opptatt av å «se sårbare ungdommer i bygda og prøve å gi de et tilbud».

Tilhørighet handler videre også om elevenes helhetlige hverdag, og om at kulturskolen gjennom samarbeidene syes inn i lokalsamfunnet, skoledagen og hverdagen som helhet. Det å spille, synge og skape blir gjennom samarbeidene noe som «hører til» i en vanlig skolehverdag, og i et vanlig lokalsamfunn – i stedet for noe som foregår atskilt fra hverdagslivet for øvrig. Utsagn i surveyen peker på at det at kulturskoleundervisningen kan foregå på dagtid, på skolen, og i dialog med lokalkultur og lokale arrangementer, skaper helhet i elevenes liv, og er identitetsutviklende. Det fremheves også at undervisning på dagtid medfører at flere voksenpersoner ser og blir kjent med det enkelte barn/den enkelte ungdom.

I en annen kommentar skrives det at samarbeidet og arrangementene de innebærer «styrker samhörighet» og gir elevene mulighet til å møte lokal kultur og lokalt hverdagsliv. Gjennom samarbeid med det lokale kulturlivet, kan det gis tilbud tilknyttet den lokale kulturarven tilknyttet for eksempel folkedans og folkemusikk. En rektor sier: «Elevene i folkemusikk får se kulturarv på nært hold, de lærer tradisjoner og holder dermed liv i disse».

Fagsentrerte intensjoner

Fagsentrerte intensjoner er intensjoner sentrert rundt fag, og handler om sterk faglig kvalitet, spisskompetanse og kjennskap til kulturarv og faglige tradisjoner.

Det fremheves i surveysvarene at kulturskolen gjennom samarbeid med det *profesjonelle kulturliv* knytter til seg fagekspertise som styrker det faglige nivået i kulturskolen. Det er et uttalt mål at kulturskolen skal ha høy ekspertise, blant annet for å kunne tilby tilpasset undervisning også for de mest viderekomne elevene. Denne intensjonen realiseres gjennom samarbeid med for eksempel orkestre, teatre, fylkesmusikere og dansekompanier. Kulturskolen tilbyr delstillinger som profesjonelle utøvere kan ta, og som dermed kan toppe kulturskolens ekspertise på disse spesifikke områdene, for eksempel innenfor et spesifikt instrument, en håndverkstradisjon eller teater. Realiseringen av denne intensjonen påpekes videre til også å komme hele lokalsamfunnet til gode, fordi samarbeid knyttet til spesifikke fag og tradisjoner implisitt også styrker det faglige nivået i det lokale kulturliv, for eksempel i korps og kor. En skoleeier sier at: «Høg kunstfagleg kompetanse hevar det kunstfaglege nivået i skular, lag og org[anisasjoner]».

Intensjonen om sterk faglig kvalitet fremheves å være vesentlig for den enkelte elev, for elevgrupper og for kulturskolen som fellesskap. Gjennomgående i svarene er det at samarbeidet med ulike eksperter og ekspertisefellesskap muliggjør produksjoner som er både større og flottene enn hva kulturskolen uten denne spisskompetansen kunne realisert. Det pekes også på gjensidig nytteverdi av dette samarbeidet:

Samarbeidsprosjektene er viktige for å lage større stillinger for kulturskolens lærere, og samarbeidspartnerne trenger kulturskolen kompetanse for å bedre kvaliteten på sine tilbud.

Det å kunne tilby spisskompetanse anses i surveysvarene som en vesentlig kvalitet i kulturskolene. Med særegne spisskompetanser kan kulturskolen også utvikle andre tilbud enn de som tradisjonelt har vært i det enkelte lokalsamfunn. Det påpekes videre i flere surveysvar at det er vesentlig at kulturskolen som skoleslag omhandler flere fag enn musikk. Kommentarene i surveyen viser at kulturskolene har et utbredt samarbeid med *kulturliv* og *kultur-institusjoner*, som teatre, opera, husflidslag, kunsthåndverkere, dansekompanier og forfattere. Flere rektorer påpeker slike samarbeider som vesentlig for å kunne sette opp mer komplekse forestillinger og oppsetninger, og også for å kunne utvikle et bedre samspill mellom ulike kunstfag i kulturskolen.

I flere surveysvar påpeker informantene at det å forvalte og utvikle lokal og nasjonal kulturarv og tradisjoner er et vesentlig mål i kulturskolen. Denne intensjonen realiseres gjennom samarbeid med aktører med spisskompetanse på spesifikke områder. For eksempel med spellemannslag, festivaler og spel, og også med ulike håndverkslag og biblioteker. Slike aktører innehar ekspertise på spissere områder, og kan gjennom samarbeidet med kulturskolen invitere barn og unge inn i tradisjoner som de kanskje ellers ikke ville valgt.

Samfunn-helse sentrerte intensjoner

Intensjonene knyttet til samfunn-helse handler om å styrke ulike brukergruppers deltakelse, anerkjenne egenverdi i et fellesskap og opplevelse av å høre til og være inkludert. En kulturskolerektor oppsummerer essensen i flere av kommentarene i surveyene i følgende utsagn:

Vi [kulturskolen] fyller ut mellomrom i tjenestetilbudet, bygger broer mellom virksomheter og gjør ønsker og drømmer mulige.

I denne kategorien brukes ordet «brukergrupper» mer enn ordet «elevgrupper». Kulturskoletilbudet handler her altså ikke nødvendigvis om at noen skal lære noe, noe som er en didaktisk intensjon, men om at noen skal delta og oppleve seg verdsatt og inkludert. Dette er aspekter som er del av verdens helseorganisasjon (WHO) sitt helsebegrep, som omfatter så vel sosiale som psykiske og fysisk aspekter. Helsebegrepet, her, handler altså om noe mer enn fravær eller helbredelse av fysisk eller psykisk sykdom, slik leger og terapeuter (også musikkterapeuter og kunstterapeuter) har ansvar for, og omfatter velvære i bred forstand. Helsebegrepet her hviler like mye på *wellbeing* som på *health*, begreper som i engelskspråklig litteratur i økende grad knyttes inn i forskning og kunnskapsutvikling om kunst og kultur (Daykin, 2019). Begrepet *samfunns-helse* handler her altså om sosial, relasjonell, psykisk og fysisk velvære, og om å ha det bra alene og i fellesskap med andre. I dette er samarbeidsintensjoner som handler om deltakelse, mening, verdi og inkludering sentralt. En skoleeier sier: «Samarbeid med spesialisttjenester som barnevern, psykisk helse og integrering knyttet til enkeltpersoners behov for meningsfylte liv».

Intensjonene knyttet til samfunn-helse realiseres gjennom samarbeid med et mangfold av aktører og spesialisthelsetjenester i kommunen. Blant annet gjelder dette eldreomsorg, barnevern, tjenestetilbud for personer med funksjonsnedsettelse, psykisk utviklingshemmede tjenesten, flyktningetjenesten, integreringstjenesten, NAV og voksenopplæringen. Flere rektorer forklarer i surveyen at dette er brukergrupper som kulturskolen vanskelig når uten gjennom et tett samarbeid med helsetjenestene i kommunen, men at dette er viktige målgrupper for kulturskolen som helhet. En rektor sier:

Fint å være en del av arbeidet med integrering og inkludering. VI blir med på arenaer der vi møter brukergrupper som vi ellers vanskelig når.

Deltakelse handler i disse samarbeidene om tilrettelagte tilbud slik at de ulike enkeltpersoner og grupper aktiv kan ta del i samspill, samsang, det å skape i ulike materialer, eller også gjennom å være publikum. De deltagende omtales først og fremst som de som kulturskolens aktiviteter retter seg mot – og ikke kommer fra, men omhandler både voksne, barn og unge. Det påpekes likevel også at dette samarbeidet bidrar til et rikere og mer variert kulturliv i kommunen, og fremmer ulike kulturelle uttrykk.

Gjennom deltakelse i kulturskoleaktiviteter påpekes det at ulike brukergrupper kan bli mer synlige og tydeligere prege lokalsamfunnets fellesskap, og dermed verdsettes og inkluderes. I samarbeid med aktørene nevnt over realiseres disse intensjonene gjennom tilpassede tilbud for mennesker med fysiske og psykiske utfordringer såvel som med flyktninger og innvandrere i alle aldre. En av rektorene i surveyen skriver at de har ca. 30 % flerspråklige elever i kulturskolen, og at dette er en kombinasjon av flyktninger og arbeidsinnvandring. Økonomiske barrierer løses gjennom friplassordninger på flere steder. Kulturskolens samarbeid med blant annet NAV og flyktningetjenesten påpekes som et verktøy for tidlig å inkludere nye innbyggere i lokalsamfunnet. Det å bygge og utvikle lokalsamfunnet, og skape positive opplevelser for kommunens mangfoldige befolkning fremheves som både en intensjon og et resultat av samarbeidet mellom kommunale helseaktører og kulturskolen.

Det frivillige kulturliv fremheves som særlig sentrale aktører for å kunne realisere intensjoner relatert til samfunn-helse fokuset. For

eksempel samarbeid knyttet til korps, kor og husflidslag. Disse aktørene bygger bro mellom kulturskolen og lokalsamfunnet, blant annet gjennom kjøp og salg av tjenester og kombinerte lærerstillinger. Et godt eksempel på denne tosidigheten i samarbeid favnes av denne kommentaren fra en kulturskolerektor:

Samarbeidet gir kvalitet i helsetilbudet til pasientane. Det gir kulturskulelærarane mulegheit til å utvide stillingane i periodar (vi har flest deltidstilsette) og det gir kulturskulen godt omdømme.

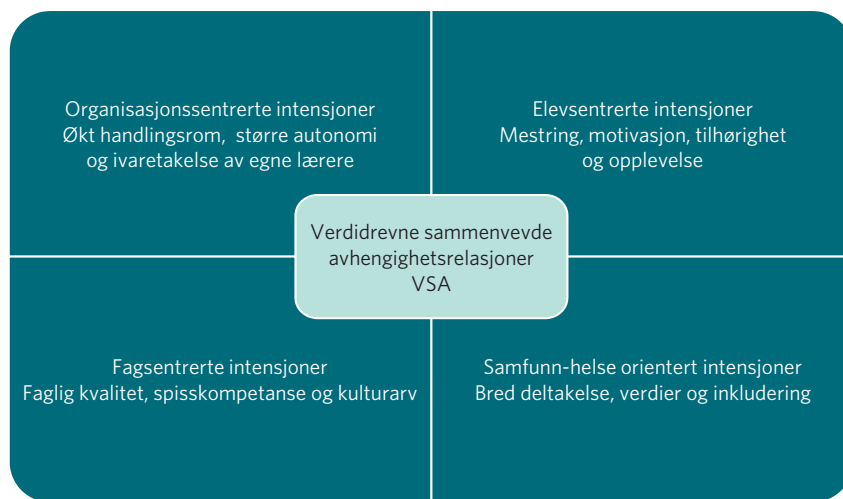
Gjennom at helseaktører i kommunene aktivt intenderer samarbeid med det frivillige kulturliv, genereres behov for stillinger i kulturskolen, noe som også fungerer som en drahjelp for de frivillige organisasjonene. Samfunn-helse intensjoner realiseres altså både i direkte og indirekte samarbeider med kulturskolen. Et utsagn som gir et innblikk i kulturskolens mangfoldighet, kommer fra en rektor: «kultur som forebyggende tiltak mot demens». Et annet eksempel er en kulturskole som samarbeider med kommunen om å bygge opp kompetanse og utvidelse av omsorgstilbudet for eldre demente ved bruk av sang og musikk.

«Verdidrevne Sammenvevde Avhengighetsrelasjoner» - en forståelse av intensjonene bak samarbeidskonstellasjonene i norske kulturskoler

Kulturskolen inngår som alle andre organisasjoner i et samspill med sine omgivelser. Skoleslaget ansetter personale, tilegner seg kunnskaper, sikrer seg økonomiske ressurser og leier eller kjøper utstyr som trengs i driften. Dette samspiller er et komplekst nett av relasjoner som samlet dannet et interorganisatorisk nettverk (Hatch, 2001). I dag er kulturskolens rammer priggitt kommunenes økonomi og politiske prioriteringer (Berge et al., 2019), og kulturskolen er som de fleste organisasjoner avhengig av sine omgivelser samtidig som disse omgivelsene både kan påvirke, utvide og begrense kulturskolens aktivitet. Kulturskolens brede spekter av samarbeidspartnere kommer gjennom analysen til syne som sammenvevde og gjensidige avhengighetsrelasjoner, der det er vanskelig å si hvilke

intensjoner som lå først, og hvilke som kommer som en følge av samarbeidene og relasjonene som blir til. Veven av intensjoner (figur 1) med et spenn av tråder fra økonomi og attraktive arbeidsplasser, til verdien av kunst og kultur i lokalsamfunnet med kulturskolen som utdanner og bidragsyter, og elevene som skal gis den beste muligheten til å lære og mestre å synge, spille og skape!

Figur 1 synliggjør de fire hovedkategoriene i studien, som illustrerer essensen av intensjonene som informantene har uttrykk som årsaker til kulturskolens samarbeid med de ulike eksterne aktørene. I midten beskrives kjernekategori, som ifølge Strauss og Corbin, (1998) inkluderer de identifiserte hovedkategoriene, og som gir et forklarende svar på det undersøkte fenomenet; i denne studien 'hvilke intensjoner som ligger bak kulturskolens mange samarbeider. Vi har gitt kjernekategori navnet *verdidrevne sammenvevde avhengighetsrelasjoner* (VSA). Denne kategorien er inspirert av teorien om ressursavhengighet, som er hentet fra organisasjonsteorien (Aldrich & Pfeffer, 1976), og gir oss støtte til å forstå og utvikle ny kunnskap om hvorfor kulturskolen har så mange samarbeidspartnere.

Figur 1. Relasjonen mellom kjernekategori og hovedkategorier

Makt og avhengighetsrelasjoner er viktige begreper i teorien om ressursavhengighet og dreier seg om hvordan organisasjonene kontinuerlig forhandler med eksterne aktører for å redusere egen avhengighet, og for

å oppnå større grad av autonomi (Aldrich & Pfeffer, 1976; Pfeffer & Salancik, 1978). Samtidig som vi ser at mange av intensjonene avslører at det ligger verdier til grunn for intensjonene, som fellesskap og tilhørighet, tro på seg selv, mestring, inkludering, trygghet for egne ansatte og kontroll på egen drift.

Gjennom å finne eksterne samarbeidspartnere, gjør kulturskolen seg mindre avhengig av kommuneøkonomien og kommunens vilje til å prioritere kulturskolen. Kulturskolen er riktignok et tilbud kommunene må ha, men det ingen krav til hva tilbudet skal være. VSA beskriver hvordan alt henger sammen med alt og knyttes sammen av verdier. Verdier kan forstås som kriterier og standarder som ligger til grunn for adferd og tilstander en organisasjon setter for å sine mål (Kirkhaug, 2013). For eksempel; Økt aktivitet gir flere stillinger – flere stillinger gir større og bedre tilbud – større og bedre tilbud gir flere elever – flere elever gir økt aktivitet og flere stillinger. Økt aktivitet skapes gjennom samarbeid med eksterne aktører som kan bidra til økonomisk frihet til å øke stillinger – som igjen tiltrekker seg flere kompetente søkere som gir et bedre kvalitet og bredde i tilbud elevene og til lokalsamfunnet. Et annet eksempel er at muligheten til å hente inn spisskompetansen gjennom samarbeid med det profesjonelle kulturlivet muliggjør gode prosjekter, noe som igjen fører til at det blir attraktivt for lærere med høy kompetanse å arbeide i kulturskolen, og da er vi inne i veven igjen – kvalitet i tilbud til eleven, flere elever – økt aktivitet. I disse verdidrevne sammenvevde avhengighetsrelasjoner, er det ingen klar begynnelse, selv om data indikerer at intensjonene som ligger til grunn for samarbeidsrelasjonene styres både av hva kulturskolen skal og kan bidra til for samfunnet.

Samarbeidet drives frem av kjerneverdier som kan betegnes som samfunnsrelaterte, sosiale og interpersonellorienterte terminalverdier (Kirkhaug, 2013), dette kan beskrives som kjerneverdier knyttet til samfunn-helse intensjoner og elevsentrerte intensjoner der betydningen av inkludering, livskvalitet, mestring og tilhørighet er nevnt av mange kulturskolerektorer og kulturskoleiere. Samtidig ser vi at disse kjerneverdiene støttes opp av mer perifere verdier (instrumentelle verdier jf. Kirkhaug, 2013) som bidrar til realisering av kjerneverdiene. De mer perifere verdiene kan knyttes til organisasjonssentrerte og faglig sentrerte

intensjoner, der målet er å få på plass mer attraktive stillinger, bli mer synlig for å få økt rekruttering og flere elever.

Gjennom å finne eksterne samarbeidspartnere, gjør kulturskolen seg mindre avhengig av kommunens vilje til å prioritere kulturskolen, og med kjerneverdiene som drivkraft skaper de sitt handlingsrom. De organisatoriske intensjonene har som mål å øke kulturskolens handlingsrom gjennom bedre ressursutnyttelse og økte inntekter, og dette indikerer at mange kulturskoler har større ambisjoner enn det ordinære budsjettet tillater. Dette gir også en avhengighet av andre for å få tilgang til ressurser, som i neste omgang har betydning for virksomheten (Aldrich & Pfeffer, 1976; Pfeffer & Salancik, 1978). Gjennom sitt samarbeid med eksterne aktører, reduserer kulturskolen sin avhengighet av kommunens økonomi og budsjett-tildelinger og får mer kraft til å realisere sine kjerneverdier. Samtidig skaper de en gjensidig avhengighet, for eksempel gjennom samarbeid knyttet til samfunnsrelaterte intensjoner, der kulturskolen jf. en rektor sier at de «fyller ut hull i tjenestetilbudet» ved å gi tilbud til spesialhelsetjenestene, flyktningetjenesten og bidrar til integreringstiltak. I flere av samarbeidsrelasjonene er det et gjensidig avhengighetsforhold, det vil si at samarbeidet har betydning for begge samarbeidspartnere, for eksempel samarbeid om kombinerte stillinger for lærere, dirigenttjenester og større felles produksjoner – som vi har tidligere har betegnet som vinnvinn situasjoner. Denne type samarbeid kan i henhold til ressursavhengighetsteorien bidra til å begrense usikkerheten (Pfeffer & Salancik, 1978), som for eksempel de organisatoriske intensjonene som er knyttet til ivaretagelse av lærere, der de gjennom samarbeid blir i stand til å kunne tilby større og mer attraktive stillinger som dermed tiltrekker seg flere søkere. På denne måter er de fire ulike intensjonene alle på sitt vis knyttet til terminalverdiene som oppnås gjennom samarbeid med andre aktører, hvorav VSA, en teori om Verdidrevne sammenvevde avhengighetsrelasjoner.

Avsluttende refleksjoner

Kulturskolen er en kommunal enhet, men har til forskjell fra andre kommunale enheter utstrakte samarbeider med både privat og offentlige

aktører, og synes å være på søken både etter egen autonomi og selvstyrringsrett, og et økt handlingsrom. Mens andre kommunale enheter, for eksempel innenfor helse og oppvekst synes nokså like fra kommune til kommune, fremstår de kommunale kulturskolene som svært forskjellige. Kulturskolen synes i større grad enn andre kommunale enheter å utvikles lokalt, knytte an til det frivillige kulturlivet og det lokale næringsliv, og beveges av aktive samarbeider med lokale lag, ildsjeler og ulike dugnadsarbeider. Dette eksistensvilkåret synes unikt for kulturskolen som en kommunal enhet, og skiller dette skoleslaget fra andre kommunale enheter innen såvel helse og næring som innenfor kultur og oppvekst. Vi har utledet en teori om VSA som beskrivende for det samarbeidet som foregår i kulturskolene i de ulike kommunene i Norge. Ordet «verdi» handler her om kvaliteter som gir retning til og driver beslutninger og handlinger.

I dag foregår det en diskusjon om kulturskolen skal være forskriftsfestet eller ei, og altså: om hvorvidt kulturskolen skal tilby like tilbud over hele landet eller ulike tilbud avhengig av konteksten i den enkelte kommune. Ut fra det foreliggende kapitlet synes det å være fordeler og ulemper ved begge disse valgmulighetene. Det som kan synes å forsvinne gjennom en strømlinjeforming av de kommunale kulturskolene er de lokale variasjonene og at man sitter igjen med en ordinær kommunal enhet, verken mer eller mindre. Dette kan tappe kulturskolene for drivkreftene og retningene som gis gjennom ildsjeler, lokale samarbeidspartnere og spesifikke profiler som er utviklet i de spesifikke kontekstene. En slik utvikling kan risikere å ramme kulturskolen og lokalsamfunnene for helhetstenkning, og drivkrefter som blir til nettopp i lokal forming og spesifikke samarbeidskonstellasjoner. På den andre siden kan ideen om et likt kulturskoetilbud uavhengig av kommune og lokal kontekst kanskje styrke ressurstilgangen til kulturskolen, og gi muligheten for at kulturskolen kan gi både bedre og bredere tilbud. En slik strømlinjeforming, med kompetansekrav og like arbeidsforhold og oppgaver kan kanskje også gjøre kulturskolen til en mer attraktiv arbeidsplass for lærere og styrke rekrutteringen av spesifikke eksperter i alle kommuner. Ut fra dette kapitlet synes de verdidrevne sammenvevde avhengighetsrelasjonene som er identifisert til å i stor grad bidra positivt i lokalsamfunnene.

Mange bieffekter som samarbeidene fører med seg synes å kunne stå i fare dersom kulturskolene formes mer likt øvrige kommunale enheter i kommunene. Samtidig peker analysene i kapitlet mot at sterke samarbeidskonstellasjoner forutsetter at kulturskolen har både ledere og ansatte som aktivt søker samarbeidspartnere, og som aktivt tar del i lokalsamfunnet – utenom jobben i kulturskolen. Dette kan kanskje være vanskeligere for kulturskoleledere og kulturskole-ansatte i mindre stillinger, som ikke nødvendigvis bor i samme kommune som kulturskolen er. Ledere og ansatte synes å kunne ha mulighet til å gjøre kulturskolen til et lokalt ressurscenter for både elever, lærere, oppvekst, helse og næringsliv i egen kommune, men dette synes kanskje å kreve en tilstedeværelse og sterk tilknytning til det lokalsamfunnet som kulturskolen befinner seg i. Uten denne tilknytningen synes det å være utfordrende å utvikle og drive samarbeidskonstellasjonene som gjennomsyrrer veven (figur 1). Kanskje er ikke det å strømlinjeforme og forskriftsfeste kulturskolen veien å gå? I alle fall ikke om kommune og stat har til intensjon å anerkjenne og styrke unike muligheter og behov som ligger i landets forskjellige kommuner. Likevel synes det kanskje å være et behov for å artikulere dette, og øremerke en arbeidsressurs knyttet til kulturskolen som handler om å aktivt oppsøke og utvikle samarbeidsmuligheter som kan styrke både kulturskolen og lokalsamfunnet som helhet. Ut fra de ulike ressursene og stillingsstørrelsene som fins i landets mange kommuner er det svært forskjellig hvilke muligheter kulturskolens leder har for å drive oppsøkende og utviklende samarbeider. For eksempel vil denne muligheten være forskjellig for en kulturskolerektor i en liten kommune, som kanskje også er rektor i grunnskolen, eller har annen jobb og bor i annen kommune – enn for en rektor i 100 % stilling som bor, handler i og har skolebarn og helsetilbud i en og samme kommune. Med utgangspunkt i diskusjonene i dette kapitlet, om hva slags intensjoner som ligger bak kulturskolens mange samarbeider, kan det synes å være behov for en stillingsressurs knyttet til nettopp det: utvikling av lokale samarbeidskonstellasjoner. I alle fall om lokalsamfunnet og den spesifikke konteksten betraktes som utgangspunktet for at det i det hele tatt skal finnes en kulturskole.

Referanser

- Aldrich, H. E. & Pfeffer, J. (1976). Environments of organizations. *Annual Review of Sociology*, 2(1), 79–105.
- Aglen, G. S. (2018). Kulturskolen og kulturskolelæreryrket – fenomener i endring. En intervjuundersøkelse av kulturskolelærerutdanneres forståelse av kulturskolefeltet. *Nordic Journal of Art and Research*, 7(1). <https://doi.org/10.7577/information.v7i1.2828>
- Aglen, G. S. & Karlsen, S. (2017). Jeg vil bli kulturskolelærer når jeg blir stor – hva innebærer det? En undersøkelse av kvalifiseringsveier innenfor musikkfeltet. I E. Angelo, R. J. Rønning & A. Rønningen (Red.), *Forskning og utvikling i kulturskolefeltet. Den doble regnbuen: IRISforsk* (s. 157–184). Cappelen Damm Akademisk.
- Angelo, E. & Emstad, A. B. (2015). Skolen som mulighetens univers i bygda. Eksistensorientert ledelse som drivkraft. I A. B. Emstad & E. Angelo (Red.), *Ledelse for læring i mulighetenes skole. Skoleledelse i skjæringsfeltet mellom allmenndanning og talentutvikling* (s. 144–162). Cappelen Damm Akademisk.
- Angelo, E., Rønningen, A. & Rønning, R. J. (2017). *Forskning og utvikling i kulturskolefeltet. Den doble regnbuen: IRISforsk*. Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.21>
- Angelo, E. & Emstad, A. B. (2017). Skolekonsepter som blir til i samarbeid mellom grunnskole og kulturskole. I E. Angelo, A. Rønningen & R. J. Rønning (Red.), *Forskning og utvikling i kulturskolefeltet. Den doble regnbuen: IRISforsk* (s. 207–229). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.21>
- Berge, O. K., Angelo, E., Heian, M. T. and Emstad, A. B. (2019). *Kultur + skole = sant. Kunnskapsgrunnlag om den kommunale kulturskolen i Norge. TF-rapport 489*. Telemarksforsking.
- Björk, C., Tillborg, A. D. L., Heimonen, M., Holst, F., Jordhus-Lier, A., Rønningen, A., Aglen, G. S., Laes, T. (2018). Music education policy in schools of music and performing arts in four Nordic countries: The potential of multi-actor processes. *Finnish Journal of Music Education*, 21(2), 10–37.
- Brøske, B. Å. (2017). Samarbeid mellom kulturskole og grunnskole – ekspansiv læring eller bistandsarbeid? I E. Angelo, R. J. Rønning & A. Rønningen (Red.), *Forskning og utvikling i kulturskolefeltet. Den doble regnbuen: IRISforsk* (s. 235–257). Cappelen Damm Akademisk.
- Björk, C. (2016). In search of good relationships to music. Understanding aspiration and challenge in developing music school teacher practices. (Doktorgradsavhandling, Åbo Akademi University) http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/122837/bjork_cecilia.pdf?sequence=2

- Daykin, N. (Red.) (2019). *Arts, health and well-being: A critical perspective on research, policy and practice*. Routledge.
- De Leeuw, E. D. (2005). To mix or not to mix data collection modes in surveys. *Journal of Official Statistics*, 21(5), 233–255.
- Di Lorenzo Tillborg, A. (2017). Tension fields between discourses: Sweden's art and music schools as constituted within and through their leaders' discursive practices. *Finnish Journal of Music Education*, 20(1), 59–76.
- Ellefsen, L. W. (2017). Musikalsk kompetanse som «mangfold og fordypning». Kunnskapsdiskurser i Rammeplan for kulturskolen. *Information*, 6(1), 1–19. <https://journals.hioa.no/index.php/information/article/view/2542/2464>
- Ellefsen, L. W. & Karlsen, S. (2019). Discourses of diversity in music education: The curriculum framework of the Norwegian schools of music and performing arts as a case. *Research Studies in Music Education*, 42(2), 270–290. doi:10.1177/1321103X19843205.
- Einarsson, A. (2019). *Drama och teater i kulturskolanur pedagogernas perspektiv. Intervjuundersökningen*. Stockholm Universitet. <https://www.su.se/hsd/publikationer/rapporter/drama-och-teater-i-kulturskolan-ur-pedagogernas-perspektiv-1.438056>
- Emstad, A. B. & Angelo, E. (2018). Value-based collaboration between leaders at schools of music and performing arts and leaders at compulsory schools. *The Journal of Arts Management, Law and Society*. <https://doi.org/10.1080/10632921.2018.1445053>
- Emstad, A. B. & Angelo, E. (2017). Outsourcing av skolens musikkundervisning. Et bærekraftig samarbeid mellom grunnskole og kulturskole? *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 1, 4–20. <https://doi.org/10.23865/jased.v1.489>
- Frisch, N. S. (2010). To see the visually controlled: Seeing-drawing in formal and informal contexts. A qualitative comparative case study of teaching and learning drawing processes from Vega in Northern Norway. (Doktorgradsavhandling, NTNU). <https://ntnuopen.ntnu.no/ntnu-xmlui/handle/11250/270213>
- Glaser, B. G. & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory: Strategies for qualitative research*. Aldine.
- Grip, K., Cedervall, S. & Österlind, E. (2019). *Drama och teater i kulturskolanur pedagogernas perspektiv. Enkätundersökningen*. Stockholm Universitet. <https://www.su.se/hsd/publikationer/rapporter/drama-och-teater-i-kulturskolan-ur-pedagogernas-perspektiv-1.438056>
- Hatch, M. J. (2001). *Organisasjonsteori. Moderne, symbolske og postmoderne perspektiver*. Abstrakt Forlag.
- Holmberg, K. (2010). *Musik- och kulturskolan i senmoderniteten: Reservat eller marknad?* (Doktorgradsavhandling, Malmö Academy of Music). <http://lup.lub.lu.se/search/ws/files/6094378/1593039.pdf>

- Holst, F. (2014). *Profesjonel musikk-lærepraksis. Professionsviden og lærerkompetence med særlig henblik på musikundervisning i grundskolen og musikskole samt lærerutdanning hertil.* (Doktorgradsavhandling, DPU). https://pure.au.dk/ws/files/56618616/Afhandling_Finn_Holst_digital.pdf
- Jordhus-Lier, A. (2018). *Institutionalising versatility, accommodating specialists. A discourse analysis of music teachers' professional identities within the Norwegian municipal school of music and arts.* (Doktorgradsavhandling, Norwegian Academy of Music). <https://nmh.brage.unit.no/nmh-xmlui/handle/11250/2480686>
- Jordhus-Lier, A., Graabræk Nielsen, S. & Karlsen, S. (2021) What is on offer within Norwegian extracurricular schools of music and performing arts? Findings from a national survey. *Music Education Research*, 23(1), 62–76. <https://doi.org/10.1080/14613808.2020.1866518>
- Kirkhaug, R. (2013). *Verdibasert ledelse. Betingelser for utøvelse av moderne lederskap.* Universitetsforlaget.
- Kuuse, A.-K., Lindgren, M. & Skåreus, E. (2016). «The feelings have come home to me.» Examining advertising films on the Swedish website of El Sistema. *Action, Criticism, and Theory for Music Education*, 15(1), 187–215. act.maydaygroup.org/articles/KuuseLindgrenSkåreus15_1.pdf
- Letnes, M.-A. (2020). Kvalitet og kunstnerisk kvalitet i kulturskolens fagplan for visuell kunst. *FormAkademisk – forskningstidsskrift for design og designdidaktikk*, 13(1). <https://doi.org/10.7577/formakademisk.3484>
- Norsk kulturskoleråd. (2016). *Mangfold og fordypning. Rammepplan for kulturskolen.* Norsk kulturskoleråd. <https://kulturskoleradet.no/rammeplanseksjonen/rammeplanen>
- Oddane, T. & Wennes, G. (2015). Ledelse for læring i et ekspertmiljø. Fra minifolinist til TrondheimsSolist. I A. B. Emstad & E. Angelo (Red.), *Ledelse for læring i mulighetenes skole. Skoleledelse i skjæringsfeltet mellom allmenndanning og talentutvikling* (s. 163–187). Cappelen Damm Akademisk.
- Opplæringslova. (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa* (LOV-1998-07-17 61). <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>
- Pfeffer, J. & Salancik, G. R. (1978). *The external control of organizations. A resource dependence perspective.*
- Postholm, M. B. & Jacobsen, J. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanning.* Cappelen Damm Akademisk.
- Rostvall, A.-L. & West, T. (2003). Analysis of interaction and learning in instrumental teaching. *Music Education Research*, 5, 213–226. <https://doi.org/10.1080/1461380032000126319>

- Rønningen, A., Jeppsson, C., Tillborg, A. D. L., Johnsen, H. B. & Hols, F. (2019). Kulturskolerelatert forskning i Norden – en oversikt. <https://www.kulturskoleradet.no/vi-tilbyr/forskningsoversikt/kulturskolerelatert-forskning-i-norden>.
- Rønningen, A. (2017). The Norwegian municipal music and art schools in the light of community music. *International Journal of Community Music*, 10(1) 33–43. https://doi.org/10.1386/ijcm.10.1.33_1
- Rønningen, A. & Bjørnsrud, H. (2017). Forskende partnerskap som grunnlag for fagplanhøring og utviklingsprosesser i kulturskolen – erfaringer når kulturskoler vurderer innhold i den nye læreplanen. I E. Angelo, R. J. Rønning & A. Rønningen (Red.), *Forskning og utvikling i kulturskolefeltet. Den doble regnbuen: IRISforsk* (s. 185–206). Cappelen Damm Akademisk.
- Stabell, E. M. & Jordhus-Lier, A. (2017). Fordypningsprogram i kulturskolen – i spennet mellom bredde og spesialisering. I E. Angelo, R. J. Rønning & A. Rønningen (Red.), *Forskning og utvikling i kulturskolefeltet. Den doble regnbuen: IRISforsk* (s. 58–79). Cappelen Damm Akademisk. <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/21>
- Sæther, E., Bergman, Å. & Lindgren, M. (2017). El Sistema – musiklærere i en spenningsfylld modell för socialt inkluderande pedagogik. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 22(1–2), 9–27.
- Sæther, M. (2014). Profesjonsmøter mellom kulturskolelærere og barnehagelærere. I E. Angelo, & S. Kalsnes (Red.), *Kunstner eller lærer? Profesjonsdilemmaer i musikk- og kunstpedagogismutdanning* (s. 43–53). Cappelen Damm Akademisk.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research*. Sage Publications.
- Strauss, A. L., & Corbin, J. M. (1998). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage Publications.
- Tivenius, O. (2008). *Musiklärartyper. En typologisk studie av musiklärare vid kommunal musikskola*. (Doktorgradsavhandling, University of Örebro). <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:136304/FULLTEXT01.pdf>
- Ulrichsen, G. (2017). Tenthaus Oslo – en inkluderende organisatorisk modell for framtidens kulturskoleelev. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 1(1). <https://jased.net/index.php/jased/article/view/541>
- Ulrichsen, G. (2018). Møter gjennom mønster i filt. Narrativ og poetisk dokumentasjon som utgangspunkt for og pådriver i kunstdidaktisk praksis i en helsekontekst. *InFormation – Nordic Journal of Art and Research*, 7(1), 1–21. <https://journals.hioa.no/index.php/information/article/view/2619/2536>
- Waagen, W. (2015). Kulturskolens samfunnsoppdrag som ledelsesutfordring. Et styrket samarbeid mellom kulturskole og grunnskole. I A. B. Emstad & E. Angelo (Red.), *Ledelse for læring i mulighetenes skole. Skoleledelse i skjæringsfeltet mellom allmenndanning og talentutvikling* (s. 191–210). Cappelen Damm Akademisk.

- Westby, I. A. (2017). Undervisningsfaget musikk i kulturskole og grunnskole – to sider av samme sak? I E. Angelo, R. J. Rønning & A. Rønningen (Red.), *Forskning og utvikling i kulturskolefeltet. Den doble regnbuen: IRISforsk* (s. 134–156). Cappelen Damm Akademisk. <https://press.nordicopenaccess.no/index.php/noasp/catalog/book/21>
- Widén, A. J. (2016). *Bildundervisning i möte med samtidskonst. Bildlärares professionella utveckling i olika skolformer*. (Doktorgradsavhandling). Umeå Universitet.
- WHO. (2020). Health definition. <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>
- Østern, T. P. (2014). Den skapende og undervisende dansekunstneren. I E. Angelo & S. Kalsnes (Red.), *Kunstner eller lærer? Profesjonsforståelser i musikk- og kunstpedagogisk utdanning* (s. 141–150). Cappelen Damm Akademisk.
- Østern, A.-L. (2017). Begrepet kunstnerisk kvalitet i den norske kulturskolens rammeplan «Mangfold og fordypning», utfordret med et sideblikk til finsk «grundundervisning i kunst». *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 1(2). <https://doi.org/10.23865/jased.v1.647>